

Izhaja vsaki dan.

Tud ob nedeljih in praznikih ob 5. uri ob 11. nedeljnih ob 9. uri zjutraj.

Pozamične številke so prodajajo po 3 novč. 6 stotnik v mnogih tobskarnah v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorice, Celje, Krško, Maribor, Celovec, Idrija, St. Petru, Šempeter, Nabrežini. Novemesto itd.

Oglaše in naročbe spremenje uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti 18. — Uradne ure so od 2. pop. do 7. zvečer. — Cene oglašom 16 st. na vrsto petti: poslanice, osnove, javne zahtave in domači oglaši po pogodbi.

TELEFON štev. 1157.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorska.

V edinosti je mod!

Naročna znača

za vas leta 24 K. poi leta 12 K. 3 meseca 6 K. — Naročne brez določane naročnine se uprava ne oziroma vse dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravokoren pismo se ne sprejemajo in rokopis se ne vredijo. Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lis.

UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom.) Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik in tiskarca lista „Edinost“. — Narodna tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti 18.

Poštno-hranilni račun št. 841.652.

Učiteljstvo in jugoslovanska ideja.

(Poroča F. K.-o.)

V Edinosti od 23. in 24. listopada l. 1905 smo objavili poziv srbskega pedagoškega Jovana Jovanovića, šolskega ravatelja in književnika v Kragujevcu, o jugoslovanskih šolskih razstavah in učiteljskih konferencah. Na kakšno kraljiva tla je padlo seme srbskega našm srbskega domoljuba, naj nam spričuje vpogled v slovensko novinstvo poslednje dobe.

Šolski odjek izhajajoči v Novem Sadu, poroča: Odzivljamo se žeji našega učiteljskega sodruga. 1. Popolnoma se släzemo s tem, da bi bile jugosl. učiteljske konference in šolske izlizbe potrebne in koristne. 2. Uverjeni smo, da bi se to moglo prirediti, ker verujemo, da bi, ako ne pri vseh, pa pri ogromni večini učiteljstva bilo dobiti dobre volje za to. 3. Da bi se piva konferenca slovenskih učiteljev mogla prirediti v Belegradu takoj početkom prihodnjih velikih počitnic.

Glas Crnogorec, izhajajoči v črnogorski prestolnici na Cetinju, prinesel je v svoji 45. letični številki izvod znane predloga tist ga podprl sledče:

Na poziv srbskega književnika in učitelja Jovana Jovanovića se je pričela čila agitacija za kongres jugoslovanskega učiteljstva, da, celo za kongres vseh slovenskih učiteljev! Magi porečjo, da je to ironija! Morda pa je to ironija, sko se stvar vzame relativno, sko se vzamejo v obsir vse okolnosti, ki bi hotele preprečiti stvaritev tako veličastne zamisli. Ali treba dodati, da bi se vse prepreke dale odstraniti in ideja je izvršljiva!

Pisec predloga je dovoljno naznanil važnost tega, kar predlaga, in mi bi imeli samo malo podkrepiti njegova izvajanja.

Sola je izvor sreče človečanstva, ona je faktor, ki ustvarja raj na zemlji. Država, občina izvršujejo svojo naloge samo tedaj, sko se naslavata na dobro šolstvo, izlasti ljuško. Škola je temelj napredka države in društva človečanskega, in gorje državi in vladu, kjer je kraljevo zapuščeno, kjer uče učitelji, ki niso zrasti iz tega naroda, ki ga učijo! (Legine, Šuflerske šole!)

Slovarstvu je v sedanjem trenotku posebno treba, da dela na uresničenju svojih idej, v rastoni mi narodi v tem gibanju, dokler Šola ne zavzame prvo mesto! In ko se vrne, da imajo vse Slovani svoje skupne ideale, prihaja na vidik važnost predloga kragujevškega pedagoškega in urednika »Prosvesa«, g. Jovanovića.

PODLISTEK.

Prokletstvo.

Nedeljni roman Avgusta Šenca. — Nadaljeni in dovršil L. E. Tomič.

Prevel M. O.-o.

Sledišči je obrnil glavo in je spregovoril do prijateljev:

Umreti mi je, bratje, kočiti se mi je s krasnega sveta, iz domovine svoje, ki se, divna, razprostira pred mojimi močmi. Težko mi je umreti. Nisem plšljivec, ne bojim se smrti, ker sem od mladostne dobe do starih kosti neprestano stal izpostavljen smerti. Nu, težko mi je, da moram umreti, sedaj zapustiti slavno junaško kolo, in v tem divnem domu, ki smo ga hoteli rešiti iz nevolje. Oh kako sem se veselil mlade spomlad, ki je imela prinesi domovini naši mlado svobodo. Međ v nožnici mi je poskakoval, kakor sreča v prsih. Sedaj pa ima kloniti ta desnice, to sreča ne ho več lilo, v prsi pada in pepel brez volje, brez moči, beden prebivalce Šrme rakve. Z Bogom, bratje! Z Bogom do bla-

Kongresi slovenskih učiteljev bi bili konstantni od kongresov katerih koli drugih narodnih pionirjev!

S predlogom iz Kragujevca se obširno bavijo še naslednji listi srbski: »Učitelj« (Učitelj) in »Prosvetni glasnik« (Prosvetni glasnik) v Belogradcu, »Novi Vaspitaš« v Novem Sadu, »Učiteljski List« na Cetinju in »Učiteljska Zora« v Mostaru; hrvaški: »Napredak«, »Učiteljski glas«, »Škola«; bolgarski: »Suznaja«, »Učitelj«, »Učiteljska misija«, »Pedagogičeska biblioteka«, »Učiteljski pregled«; slovenski: »Učiteljski tovarščišče«, »Slovenski učitelj«, »Edinost«; češki: »Český učitelj« in »Učiteljské novinky«; poljski: »Polski nauczyciel«.

Polalo težljive nade in hrepenečega upanja pokladamo v napovedane jugoslovanske učiteljske kongrese. To bo samo prva stopa, to bo introitus onega velikega dela: vsešlovanški učiteljski kongres! Čast in slava rodujubnemu stvaritelju te misli in sinu v bratski ljubezni z nami spojenega srbskega naroda, g. Jov. Jovanoviću!

O političnem položaju v Avstro-Ogrski.

Govoril gosp. prof. Matko Mandić na občinem zboru pol. društva za Hrvate in Slovence v Istri.

Duvalizem — nesreča za Slovane.

Gospoda! Največa pogreška avstrijskih državnikov v prošlem stoletju je bila ta, da so državo razdelili na dvoje. Veled poslani v vojni leta 1866. v severni Češki, je avstrijski državnik Beust, tujinec, plitev in čestibljen, ter pod vplivom madjarskih državnikov Deaka in Andrássyja, nasvetoval kroni, naj državo razdeli v dve polovici. Po tej delitvi države na dve polovici, ki jo ločuje mala reka Litava, — od tadi prihajata tudi imeni: Cislejtanja in Translejtanja — pali so avstrijski narodi: Hrvati, Srbi, Romuni, Slovaki pod nadvladijo Madjarov in so tem izročeni na milost in nemilost. Kakih 6 milijonov Madjarov vladala nad enkrat tako milijonov Nemadjarov. Enako se je dogodilo v tej polovici monarhije. Slovenski narodi: Hrvati, Slovenci, Čehi, Poljaki, ki so skupno v večini proti Nemcem, izrazeni so nadvladju Nemcem, tako, da je bil duvalizem ustvarjen za gospodstvo na eni strani Nemcem, na drugi pa Madjarov nad slovenskimi narodi, ki, četudi vsaki za se v manjšini, skupno tvorijo veliko večino v eni in drugi polovici monarhije. Tej razdelitvi so pali kakor žrtev slovenski narodi v eni in drugi polovici monarhije. — Duvalizem je ustvarjen samo za izkorisčanje slovenskih manjšin na korist Nemcem in Madjaram, duvalizem ni nič drugač, nego nesreča za slovenske narode v tej državi.

ženege svidenja! Ostaj mi z Bogom brat Pavel, modra glava nad modrimi! Zaklinjam te, ne odvrai glave in umi od domovine svoje, kakor ju nisi došel. Z Bogom! Ivanči moj, ti si jasna sablja rodu našega, Bog ti ohrani biserajo srce, naj blesti z vrlico in krepostjo vsemu rodu v borbi za sveto svobo! A sedaj z Bogom tudi ti, Berislav, sinko mili, je nadaljeval starček, položivši uvelo roko na glavo mladega junaka, ki je plakaje klečl poleg njega. Jas sem ti mesto očeta. Ti si moj dedič, ali nočem ti zapustiti samo ono malo nočimurnega zlata in srebra, kar mi ga je ostalo od nekdanjega mogočstva, dokler mi ni uenje služilo za borbo proti Šmanu in Mariji. Ti itak ne boš živel v pomanjkanju, ker imaš v tej zemlji očetovstva in materinstva, ki ga niso uplenili in pograbili neprijatelji naši, kakor so to storili v Slavoniji, kjer so nam oteli vse do zadržje marlice. Od moje dedičine pridrži polovico sebi, žertino boš hranil za borbo lige proti Luksemburgovemu, žertino pa izroči tem-le mojim vranškim križarjem, naj prosijo Boga za odrešenje duše moje, in se me vsako leto spominjajo pri službi božji. Nu, rekel sem ti, da ti ne zapuščam samo rakve. Z Bogom, bratje! Z Bogom do bla-

Razmerje med Avstrijo in Ogrsko.

Cim je bila izvršena ta razdelitev, so Madjari — ker so imeli spretanje državnik, nego li Avstrija — začeli okoriščati se na novem položaju: postali so gospodarji ne samo v svoji polovici države, ampak tudi naši Madjari so znali svoj vpliv tako razširjati, da so se svojimi ljudmi naseli važna diplomatska mesta v Berolini in Londonu in so s tem postali gospodarjujoči faktor ne samo v vnanji politiki naše države, ampak tudi v notranji! Znali so si tem načinom pridobiti važen vpliv tudi na dvoru, kjer njihova beseda mnogo velja. Posledica temu je, da so se svojo premožjo toliko sunaj kolikor doma začeli tlaci drugi narode. Nagodba, ki so jo sklenili Madjari z Avstrijo, obnavlja se po velikem delu vseh 10 let, a v vsakem obnovljenjem izkorisčajo Madjari položaj sebi na korist.

Madjari in Hrvatska.

Istega leta, ko je bila sklenjena nagodba med Madjari in Avstrijo, sklenili so Madjari nagodbo s Hrvatsko. Po tej nagodbi je dobila Hrvatska najširšo avtonomijo, to je: tri svoja samostalna ministerstva, ki se tam imenujejo vladni »odjeli«. Na čelu teh vladnih oddelkov stoji takovani »oddelni predstojniki« in to za notranje stvari, za pravosodje in za nauk in bogoslovlje. Nujnje te samostalnosti ali avtonomiji Hravtke so Madjari začeli tudi tu ustvariti pritisk in potom hrvatskih banov trati politiko, škodljivo za Hrvate. Po tej nagodbi imenuje hrvatskega bana kralj na predlog madjarskega predsednika, ki predlaga kroni takega bana, ki ni nič drugač, nego kratura madjarske politike in ki mora kovati hrvatski narod v oblasti premoci Madjarov. Začelo nam je, da od vseh hrvatskih banov, od Raueha, Vakanovića, Pejačevića do zloglasnega Khuena, ni bil nijeden doslej nič drugač, nego zvest izvrševalj madjarske volje, volje madjarske vlade in njene politike. Med vsemi bani je bil jeden jedini, imenovan ban pučanin (ljudski ban), Mažuranić, ki je imel volje in značaja, da samostalno storí kaj koristnega za hrvatski narod. Ali moral je pasti, priznati po prepotencijski madjarski, čim je pokazal volje, da kaj ukrene za hrvatski narod. In zato tudi ni mogel pridobiti si večne zasluge za narod, izvzemši te, da je bilo pod njim otvorjeno vsečilišče v Zagrebu. (Zvrštek pride.)

Istrski deželni zbor.

Praški »Politiki« pišejo z Duško: »Vlada si prisodeli, da bi do sedaj za delo nesposobni deželni zbor istrski napravila delavnim in je pripravljena stopiti v to

imena, ki si je poddeloval po očetu in si je tudi sam pridobil v pravični borbi, zavzpčati vse one žive občutke svojega srca, posvečene domovini naši, zavzpčati ti vse goreče želje, vso odločno voljo svojo, ki sem se tolkel žao v vsem življenju svojem za svobodo svojega doma, in ki je tudi sedaj še budan in živa, ko mi je duša že na jesiku. To vesprejmi, sinko moj, kakor najavetejo oporoko svojega strica.

Drži se one zaobljube, onega zakona, ki sem mu posvetil jaz vso dušo svojo. Bodis vsikdar pošten in drži se poštene stvari. Za podkupnino, za udobnost, za prazno čast ne prodajaj nikdar čestitega imena svojega tujimilosti. Prej, nego storis kaj važnega, razmišljaj dobro, in prej naj ti sine zrila misel, nega potegaeč meč. Ostani s temi vrednimi glavami, ki so mi bili tovariši na junaškem bojišču za slavo in srečo nesrečne domovine. Oni naj ti bodo zvezde v življenju tvojem. Ne dopuščaj, da bi bilo ime Palešnik zapisano s črno črko v spomini našega roda! Ne dej, da bi se Horvat kdaj sramoval tega imena. Ne odvrai se od pravice, od svobode in zakona, kajti, ako stopiš na stran laži, hinavstva in prevare, ako boš služil svrhu v pogajanja. V slučaju, da pride do sporazumljenja, je vlada pripravljena sklicati deželni zbor v Poreč, ker proti Kopru in Puli Italijani protestirajo.

To je prav lepo od naše vlade, da se vlada trudi v tak koristenamen. Ravno v deželi, ki je tako začela v kulturnem in ekonomičnem oziru, kakor je ravno siromašna in nesrečna Istra, je dvakrat bolj potrebno, da nje zastop vrši svojo dolžnost. In če imajo gospoda iz italijanske večine še kaj vesti in iskriči ljubezni do te dežele, bi morali storiti vse možno, da pogajanja s Slovani — saj na takih pogajanjih mora misliti tudi vlada — ne ostanejo brezspese.

Govorili smo o vesti. Da, veste mora govoriti italijanskim poslancem, da so izključeno le oni krivi na tem, da silno trpe interesi vele dežele vele stagnacije deželne zakonodaje. Le oni, kajti slovanska manjšina je v resnici šla na prejšnjih pogajanjih skoraj preko skrajne meje popnsljivosti. Manj ne bi mogla deželnozborska manjšina zahtevati, tudi se bi zastopala le manjšino prebivalstva. Kamo-li, da bi mogla stranka, ki ima večino prebivalstva za seboj, dovoliti, da se s to večino in nje narodnostjo in nje jezikom postopa kakor s tujim gostom v deželi, ki naj se ne oglaša z nikakimi zahtevami, ki mora morda biti hvaležen, ako mu dajajo — dihati v brespravnosti, v robstvu in ... trpljenju.

Tako nekako si signori predstavljajo spravo med Italijani in Slovani v Istri. Če je vladi res na tem ležeče, da pridejo normalne razmere v deželni zbor istriški, potem mora začeti jasno in z vso odločnostjo govoriti na adreso signorov, da tudi ena sama hotelja in šmeli sklepati tak fakuhalt spoznati bi ljenja.

Če bi vlada hotela govoriti signorom s primerno energijo o posledicah, ki jih hoče izvajati, ako bodo vstrajali v mnemju, da ranje ne obstoje zakoni — ni dvomiti na tem, da bi deželni zbor istriški kmalu funkcionaliral.

Italijanizacija Tirolske.

Pod tem naslovom je revija »Deutschland« priobila članek nemškega profesorja dr. Evalda Haufe. Dr. Haufe alarmira Nemce radi napredovanja »italijanizacije na Tirolskem«. In vendar je Nemec, tako voklika članek, ki štejejo že leta, ko bo Gardasko jezero nemško, ker živi ob tem jezeru par Nemcev in ga vsako zimo obiskuje nekoliko rojakov njihovih. Toda resnica je, da italijanski element na Tirolskem počasi, toda dosledno nemški element potiska proti severu.

bo moja senca iz grota. Ali vem, da ostane čist, a ko enkrat domovini sine dan sreča, naj ti Bog nameni lepo nagrado, dobro Angelijo od plemena Horvatov, naj vaju tedaj Bog blagoslov, kakor vaju blagoslovjam jaz v tem težkem trenotku, ko se mi že kaže na čelu ledeni znoj, napovedovalce bližnje smrti. Sinko! Sinko! bodi pošten. Bog dej, da bi ugledal, okusil zlate sadove domače svobode.

Starček je obmolnil, slabe njegove moči so se razvanele od navdušenja, uvelo sreču mu je poskočilo od silnega čutstva. Naenkrat je pobledel, klonil in zaprl očesi. V ta hip je Berislav poskočil in vzkrivil: — Jc-li izdahnil, za božjo voljo:

— Ni, gospod knez, je odgovoril lekar, nagnivši se nad bolnika, samo v nezavest je pa valed naporna gvorjeja in čutstva. Prijor dremlje, ali se zoper prebudi. Močan je, premočen, olje njegove življenja gre silno na manje, ali popolnoma še ni izrabljeno.

Ganjena je stala družba okolo dremačega junaka, ki je iznenada odpril oči ter je pogledal okolo sebe, kakor da se čudi, ali skoro se

Pred dvajsetimi leti se je v Bolcanu skalo le malo italijanskih besed; danes se zdi kskor bi bilo mesto že na meji Italije. Na prodajalnicah je mnogo italijanskih napisov. Podobno se dogaja v Meranu in celo v Inostrosti.

Tudi med uradniki silno prodira italijanski element: med železniškimi, poštнимi in brzovoznimi uradniki je najti čim bolj pogosto nemško narodnost. In ta je zadovoljna . . .

Tudi na drugih poljih, kakor so: poljedelstvo, pastirstvo, delave, posli, napredujejo Italijani. Vzrok temu je, opaža dr. Haufe, ker je italijansko delo cenejše nego pa nemško. Nemški posestniki si preskrbujajo italijansko osebje, ker nemški delave zahtevajo več plače in ker zahaja nemški kmetski element čimdalje bolj v mestu.

Da prevljuje italijanski element čimdalje bolj, na tem je krivo tudi dejstvo, da so italijanske rodbine plodneje, nego pa nemške. V Zellerski dolini, iz katere se je prebivalstvo tako zelo izseljevalo, je bilo n. pr. vsako leto število izseljencev več, nego pa oso rojstev.

Rasua tega, da je delo italijanske roke mnogo cenejše, ima italijanska pred nemško roko še drugo prednost. Italijanska roka je pridneja in vztrajnejša; došim nemški delavec ob posestljih večkrat ne prihaja na delo, je najti Italijana vedno na svojem mestu. Ako se upošteva vse to, je stvar na Tirolskem tako, da Tirolci potrebujejo Italijanov.

Prof. Haufe meni, da sta k sedanjemu položaju mnogo pripomogla klerikalizem in politika avstrijske vlade. Klerikalizem da je zapri Tirolsko pred vsako napredno ekspanzionistico; ni čast, ni železnica, ni šol, ni komunacijskih sredstev, celo ženit se morajo ljudje v bližnjem sosedstvu. Zato se po mnenju članterja kri ne obavljata na Tirolskem je na tisoč kretesen.

Kar se tiče pa vlade, je morala prepustiti trentinsko Italijanom, Tirolsko pa ohraniti nemško ter jo napotiti na napredek. A vlada ni storila ne enega ne drugega in je v svoji kratkovidnosti dopuščala, da so klerikali tiranizirali tirolske kmete, ki so danes nesposobnejši, nego li italijanski element.

Clanter priporoča končno več sredstev, kako priči severu, kateri poslednji so si postavili za svoj cilj: italijansko vse do Brennerja.

Taki so ti Nemci: vlada naj bo povsodi na uslužbo njim in le jedino njim! Ves državni sparat naj bi bil za Nemce nekaka strankarska organizacija, a vsi državni organi bojevniki za nemštvu. Med vsemi drugimi narodi pa naj bi državni sparat vrnil le vlogo — policeje.

In čim hujje, tem bolje!

Nameni vlade z volilno reformo.

Češki list »Samostanost« poksuje na najnovejša uradna poročila glede volilne pravice v nemških listih ter opaže k temu nastopno: »Na Dunsju se v vprašanju volilne reforme tuči na boje mladočeskih poslancev, vedo namreč, da se isti nameravajo zadovoljiti z vsako volilno reformo, tudi tako, ki bi najmanje zadovoljevala, izlasti pa z najbolj centralistično. Zato se je pa duajska vlada zbral Nemcem, njihovih strank in njihovih poslancev. Zato so od onega časa, ko je iz Gautschevih ust prišla v državno zborico beseda o splošni »snaki« volilni pravici, veljala vse prizadevanja in ves trud o vprašanju, kako bi se moglo Nemcem odvzeti vsak strah in vsako bojanje pred to volilno pravico. Zato so vladni krogi hiteli, čim so izumili kako novo past, novo zvijaždo proti splošni volilni pravici, da so to pravočasno poverili nemški listom, da je tako vzmernjeno nemška javnost zopet zadobila svoj mir. Sedaj so si vladni krogi izmislili cel dobro premišljen načrt za reformo centralizma potom splošne volilne pravice, ravno ko so hoteli to vprašanje »rešiti«, in zato so ta svoj izum pričeli nemškim listom, ki so ga z radostjo položili pod božično drevo. Pripravlja se velika reforma centralizma in češki poslanci najbrž nješčar ed tega ne vedo. Vlada jim je sicer izročila nekoliko statističnega gradiva, načrt za preosnovno centralizma je pa skrivlja pred njimi.

Češkemu čutstvu, ki je valed tega silno vzmernjeno, se usiljuje žalostna zgodovinska reminiscenca in česa po bitki na Beli gori: Zviti smagovalec z Belo gore je po čeških

gospodib delal na reviziji ustawe kraljestva češkega, pripravljal je pa za njih hrbotom sodelovanjem tujcev deželnih red z leta 1627. L. 1905. izroča Dunsj, ki ni sedaj manje zvit, nego je bil v 17. stoletju, češkim voditeljem statistične podatke, da jih proučavajo, nemškim novinarjem pa priobčuje ves načrt za reformo centralizma, da pomiri češnikarskih člankov označuje izvestne nemško-nacionalne politične uradnike.

Dogodek, ki je bil predmet tej razpravi, je uprav malenkosten. Minolega meseca avgusta je pes g. e. kr. namest. koncipista Viljema Treo v Sežani padel po noči v odprtlo kloako na dvorišču gostilne g. Bavčiče.

Njegova natakarica, kateri je bil Bavčič ravno nekoliko dni prej odpovedal službo, pripovedovala je stvar g. Treo-tu takó, ker kor da je Bavčič s pomočjo svoje družine pes na zvijačen način spravl v nesrečo, menjem ko je B. zatrjeval, da je pes le vsled nesrečnega slučaja poginil.

G. Treo, ki je B. že prej grdo gledal, ker pripada stranki prejšnjega župana, ki jo g. Treo ljubi kakor pes mačko, je na to, kakor kak preiskovalen sodnik, sklical komisijo, obstoječo iz g. e. kr. okrajnega komisarja konta Dandini, e. kr. fia. kom. Brimise, leksnarija Calcich-a, e. kr. davčnega pristava Vodopivca, enega obč. redarja in dveh težakov, in je to, sicer vsega spoštovanja vredno a vendar popolnoma nezakonito komisijo sprovedel na B.-ovo dvorišče, kjer je dal kloako odpreti in posrečenega pesa ven potegnit.

Cleni te komisije so si morali sicer svoje nosove mačti; no, to ni motilo vneme g. Treota. Da ves čin čistočno završi, povebil je še g. e. kr. notarja in je dal od istega sestaviti lep notarski zapisnik o identiteti posrečenega pesa.

Tu bodi le mimogradec omenjeno, da je bilo ono postopanje g. Treota popolnoma protizakonito, ker hišno preiskavo sme odrediti le preiskovalni sodnik, oziroma obč. načelnik, a ta poslednji le, ako je stvar nujna in ni možno takoj obvestiti sodnika.

G. Treo je potem vložil ovadbo, v kateri je cenil ponesrečenega pesa na 500 K. Proti B. in njegovemu družni se je uvedle preiskava radi zločina.

Za prej omenjena natakarica se je takoj iz lastne volje oglasila na sodišču in zahvalila, naj jo zaslisijo kakor pričo. Iz kakega razloga je storila to, se kasneje ni moglo izvedeti, ker je ona takoj po zaslisanju izginila iz Sežane. Bilo je zaslisanih še mnogo drugih prič, ki niso mogle nič slabega povedati o B. in družini, ki so pa soglasno pritoževali, da je on pes star, step na eno okó, grintav, s skrbnjenimi zobmi, in da valed tega ni imel prav nobene vrednosti. C. kr. drž. pravdništvo je verjelo tem pričam več, nego g. Treotu (ki je za tako — lepega pesa zashtevel nič manj nego 500 K) in je postopanje radi zločina ustavilo, vrnitvi spise okrajnemu sodišču v Sežani za postopanje prestopka.

Vrhila se je razprava, na kateri je bil B. obsojen v 14 dneven, njegova soprga na trdneven, hlapac na 24 urena zapor in neki sorodnik na 10 K globce in na plačilo 40 K odškodnine za pesa. Razsodba se je opirala edino le na izpovedbo one natakarice, katera pa ni bila na razpravo, ker se je sploh ni moglo več najti.

Obtežnici so se takoj pritožili proti razsodbi in razpisana je bila v Trstu že prej omenjena vzklična razprava, ki je pa bila po prečitanju referata na predlog državnega pravdništva in branitelja preložena v svrhu, da se konstatira na leu mesta, da li je natakarica sploh mogla iz svoje sobe videti na dvorišču (ker so namreč obtežnici trdili, da ima ona sobno okno na cesto in ne na dvorišče) in da se, ako močno, ena zanimiva natakarica pojšče in povabi na novo razpravo.

Precejšnjo veselost je vzbudila neka pisemska vloga g. Treota, v kateri je on (ki po zakonu absolutno nima nobene pravice v to) priporočal sodišču, naj ono strogo kazeni prvega sodnika potrdi, ker baje c. kr. uradniki v Sežani niso več varni — svojega življenja! Tudi obdolžuje g. Treo v tej vlogi obtožence — nepatriotičnega vedenja, češ, da ni razsvetil oken na predvečer cesarjevega rojstnega dne. Obtoženec je na predsednikovo vprašanje pojasnil, da so bile tedaj vse sobe oddane, največ oficirjem, ki so se tisti večer odpeljali na Općine gledat razsvetljavo vojne eskadre, vsemči klijuče s seboj, valed česar seveda ni mogel stopiti v njihove sobe.

Ali je taka ovadba dostopna političnega uradnika, na tem bi mi dvomili celo, akoravno se istemu ne čudimo preveč, ker čujemo, da je g. Treo kakor bivši »burš«, ki je svoj nosu še sedaj nosi sledi svojih vredna, da jo omenjam, ker bolje nego sto junških činov, tudi v Sežani, med našim renjih prostorih hotela »Balkan«.

Češki list »Samostanost« poksuje na najnovejša uradna poročila glede volilne pravice v nemških listih ter opaže k temu nastopno: »Na Dunsju se v vprašanju volilne reforme tuči na boje mladočeskih poslancev, vedo namreč, da se isti nameravajo zadovoljiti z vsako volilno reformo, tudi tako, ki bi najmanje zadovoljevala, izlasti pa z najbolj centralistično. Zato se je pa duajska vlada zbral Nemcem, njihovih strank in njihovih poslancev. Zato so od onega časa, ko je iz Gautschevih ust prišla v državno zborico beseda o splošni »snaki« volilni pravici, veljala vse prizadevanja in ves trud o vprašanju, kako bi se moglo Nemcem odvzeti vsak strah in vsako bojanje pred to volilno pravico. Zato so vladni krogi hiteli, čim so izumili kako novo past, novo zvijaždo proti splošni volilni pravici, da so to pravočasno poverili nemški listom, da je tako vzmernjeno nemška javnost zopet zadobila svoj mir. Sedaj so si vladni krogi izmislili cel dobro premišljen načrt za reformo centralizma potom splošne volilne pravice, ravno ko so hoteli to vprašanje »rešiti«, in zato so ta svoj izum pričeli nemškim listom, ki so ga z radostjo položili pod božično drevo. Pripravlja se velika reforma centralizma in češki poslanci najbrž nješčar ed tega ne vedo. Vlada jim je pač izročila nekoliko statističnega gradiva, načrt za preosnovno centralizma je pa skrivlja pred njimi.

Češkemu čutstvu, ki je valed tega silno vzmernjeno, se usiljuje žalostna zgodovinska reminiscenca in česa po bitki na Beli gori: Zviti smagovalec z Belo gore je po čeških

slovenskim ljudstvom ostal zvest — svojemu mišljenju in svojim navadam!

Poštne znamke se podraže. Ministerstvo za trgovino namerava baje povisati prisotjino za piščana. Namesto sedanje znamke za 10 stot. uvede s 1. marcem t. l. baje znamko za 12 stot.

Tudi napredek!

Zrebanje ljubljanskih sreček. Včeraj dopoludne se je v Ljubljani vrilo 41. zrebanje sreček ljubljanskega mestnega posojila. Izrebanih je bilo 600 številk. Glavni dobitek v znesku 40.000 kron je zadele srečka št. 3326, drugi dobitek v znesku 4000 kron pa srečka 8244. Po 1000 kron so zadele srečke št. 3413, 27.127, 31.796, 34.985 in 32.920. Ostalih 593 sreček je zadele po 60 kron. Iz prejšnjih niso še dvignjeni trije veči dobitki in sicer številka 71.768 z dobitkom 50.000 kron, št. 41.027 in 46.355 z dobitkom po 1000 kron.

Potres. Na tukajnjem c. kr. avstrono-mično-meteorologičnem observatoriju so včeraj zjutraj ob 5. uri 26 minut vsi aparati znamovali potres.

Močen potres so vzdalje čuli tudi v Ljubljani, Novem mestu, Celju, Mariboru, Gradcu, Zagrabu itd. (Glej brzovake).

»Silvestrov večer« pri sv. Jakobu. Pšenje nam:

Naš vrli pevski zbor bratovščine sv. Cirila in Metoda priredil nam je v prostorih konsumnega društva pri sv. Jakobu »Silvestrov večer«.

Tolikega navala ljudstva niso še videli prostori konsumnega društva. Videlo se je, da ksa živa potreba je, da bi dobili kmač več dvorano s primernim odrom. Naš vrli pevski zbor izvajal je pevske točke pod vodstvom g. pevovodje Justa Kralja v vseobču zadovoljnost. Igrala se je tudi igra »Trije tički«, ki je vzbujala obilo smeha. G. diletantje so igrali res izvrstno, posebno vloga »trebtičkov« bile so v dobrih rokah. Vsa čast krojaču (g. Prahu), urarju (g. Gregorijč), ter originalnemu piskrovemu (g. Svetina), gostilničar Jarm (g. Seles) je bil pravi tip kranjskega krčmarja, tudi Špela njegova žena (g. ca Gregorijč) je prav dobro izvršila svojo vlogo.

V drugem dejanju pred sodnikom je bila pravi t. p. krajske kmetice, kako hač sodnika podkupiti se zeljato glavo ter zjaci in svojimi kranjskimi klobasami. Ostali gospodje so vrili vsak svojo dolžnost v občeno zadovoljnost. Origizalen je bil Peter sodni sluga (g. M. Struševič), ki je se svinjim nastopom vzbujal obilno smeha. Hvalje moramo biti g. Jaki Šote, da nam je dal za take prilike toči primero igro. Zahvala gre še posebej gg. Josipu Gregoriju in Josipu Prahu za njiju tud v prireditvi odra ter vse rabave.

Upozmo, da nas naš vrli pevski zbor v tej pustni sezoni razveseli se kakrško tako igro.

Med igro in po istej je igral tamburaški kvartet.

Sedaj pa tudi na gg. odbornike konsumnega društva eno besedo. Ob tej priliki se je pokazala živa potreba, da bi okraj sv. Jakob dobil eno več dvorano za razne pridrite. Razmisljajte in ukrenite kaj!

Tebi, naš vrli pevski zbor naše najiskrenječe čestitke in simpatije! Le tako naprej!

Razpis častnih nagrad družbe sv. Mohorja. Odbor družbe sv. Mohorja naznača, da je obrok za dopošiljanje rokopisov na razpis od dne 17. aprila 1904. podaljšal do dne 30. aprila 1906.

Zbirka kolajn — v dar dunajskemu vsečilišču. N. Fr. Preseč poroča, da je zbirka pokojnega tržškega okulista dra. Bretsauerja, ki šteje 7500 komadov, prešla v last duoskega vsečilišča.

V Opatiji je bilo od 1. septembra 1905 pa do včetega 28. decembra 6914 oseb. Od 22. decembra do včetega 28. decembra je prirastlo 355 oseb. Dne 28. decembra je bilo navzočih 870 oseb.

Koledar in vreme. Danes: Genovefa; Slavimir; Bistra. — Jutri: Tit, škof in spoznavalec; Dobrimir; Bosiljka. — Temperatura včeraj: ob 2. uri popoludne + 2° Celsius. — Vreme včeraj: lepo.

Društvene vesti in zabave.

Tržaške podružnice »Slov. planinskega društva« redni občni zbor se bo vrnil v soboto dne 13. januarja t. l. v govor podpoludne + 2° Celsius. — Vreme včeraj: lepo.

Razne vesti.

Roparji v Mandžuriji. Iz Tokija poročo, da policij v Mandžuriji postaja kritičen. Kitajske roparske čete so napadle Harbin, vseled česar je pršo med kozaki in Hunguzi do pratečih bitk. Koziki so zmagali ter zgodili Hunguze v beg. Ubitih je bilo 300 Hunguzov. Prebivalci so se zbrali z upornimi ruski armada, da bi se poslastili severnega dela cesta Sahalina. Tudi se rde je mnogo enakih žalostih pojavov.

Perpetuum mobile. Misel, da se izum stroj, ki bi se nepreseno gibal, ne daje še danes miru človeškemu duhu. Kakor je posao iz nekega angleškega lista je bilo na Angleškem od 1901. do 1903. prijavljeno 32 najdejši takozvanega »perpetuum mobile«. Od leta 1617, od kadar je bil prijavljen patent in do 1. 1903. je bilo prijavljenih na Angleškem nad 600 najdejših izumov.

Darovi.

V početku spomina blagokojega Frana Kenda je daroval g. A. Gajšek namesto venca 20 K v prid tukaj ženemu Dramatičnemu društvu.

Brzjavne vesti.

Vojna ladja »Panter«.

DUNAJ 2. Glasom brzjavnega poročila je vojna ladja »Panter« dospela v Hongkong. Na krovu je vse zdravo.

Potres.

LETENYE 2. (Ogrski biro) Danes ob 5. in pol ur sijutrije je bil čuti tukaj močan potres s podzemskim obnašanjem. — Škode ni bilo.

FLORENCA 2. Vsi seismografski spasti observatorija so razsimovali ob 5. uri 25 minut sijutrije močan potres v ne veliki doljni.

ZAGREB 2. Danes ob 5. uri 25 minut sijutrije je bilo čuti močni potresni zunek, ki je trajal 5 do 6 sekund v smeri severozapad-jugozapad. Več hiš je dobilo razpolokane, vendar ni jenes napravil znatne škode. Prebivalstvo je bilo v začetku zelo vznemirjeno, posače se je pa pomalo.

GRADEC 2. Danes ob 5. in pol ur sijutrije je bilo v vsem mestu čuti potres, v smeri severovzhod-jug-zapad, ki je trajal več sekund, ki pa ni nikjer napravil škodo. Tudi z daleč prihaja poročila o potresu.

Maroška konferenca.

PARIZ 2. Agence Havas poroča iz Tangerja: Sultan je vstopil za otvoritev konference v Algeirasu dan 16. januarja, ko o tem je predlagala španska vlade.

Z Balkana.

CARIGRAD 2. Češnarska poročila o potresu v Albaniji so pretresa. Gibanje so omejuje na sandžaka Prizrend in Peč ter je usidlico napravilo proti osebnemu davku; glavni vrhovi tisti pa v lokalnih sovražnostih in intrighah. V zadnjih dneh so se demonstrante in mutesarf iz Peča pomirili. Bazarji v Peči, Djakovu in Prizrendu so bili zoper otvorenji. Zveza mči Djakovo in Prizrend, ki jo je četa 30 Albansov zavrnila, je zoper vstopljena. Velo temu je poveljnik 18. divizije Nizamor, general Semsi paša odšel iz Mirovics v Prizrend, da tudi za razlage zagotvi mir in red.

Kakor ztruje porte, ne vzbuja položaj tukške nevarnosti ter je pričakovati, da se v krajšem času popolnoma pomirijo.

PARIZ 2. Agence Havas poroča iz Sofije: Polica je včeraj v Demirlišaru pri Serisu v bolgarskem mestnem oddelku odprla tovarno za bombe ter zaplenila 350 italijanov in 1900 na pol izdežnih bomb. Nadalje je policija nesla kapsule napolnjene z nitroglicerinom, peklenski stroj z električnim tokom ter veliko močino patron in Mannlicherjev pušek. Bolgarski oddelek je zaseden po vojakih; zretovali je bilo tudi mnogo oseb.

Nemška sodba o politiki italijanskega ministra vnašnjih stvari.

BEROLIN 2. Norddeut. allg. Zeitung pše: V rezoli listih se izraža srbi, da prične italijanski minister vnašnjih stvari v balkanskem vprašanju politiko, ki nasprotuje politiki Avstro Ogrske. Pri tem so se listi posvetili na neke objave, ki jih je minister vnašnjih stvari izdal leta 1902, in ne, kakor nameno, v novejem času. Mi ne delimo iste besed in imamo popolno zupanja v lojalnosti ministra vnašnjih stvari. Mi smo osve-

doženi, da bo načelo njegove politike isto, kakor njegovega prednika, verao duhu tromeze.

Dogodki na Ruskem.

MOSKVA 2. (Petr. brz. ag.) Red je konečno zoper vzpostavljen. Mnogo ustašev je bilo ubitih oziroma ranjenih, drugi so se brez pogojno udali.

NIŽNI NOVGOROD 2. (Petr. trg. ag.) Red so vzpostavile čete. Centralni biro zvezne železničnih uslužbercev je sklenil končni politični štrajk ter ustotipiti v volilno gibanje.

PETROGRAD 2. Iz baltiških provincij poročajo listu »Novoje Vremja«: Leta se vedno že nadalje tako, kakor da bi bili na predvečeru prolačenja letiške republike. V Kurlandiji niso čete še stopile v akcijo.

RIGA 2. (Petr. brz. ag.) Generalni guverner je vprejel včeraj odposlanstvo luteranske duhovščine in prebivalstva, ter je o tej priliki imel pomirjevalen, toda energičen govor, v katerem je obljubil, da boč proti anarhistom braniti svobodštine, podljene v manifestu od 30. oktobra 1905.

PETROGRAD 2. (Petr. brz. ag.) Neko uradno poročlo pravi: Različne revolucije narne družbe izjavljajo v proglaših na svoje člene, da so v očigled nevprava od njih organizirane usluge sklenile ustaviti svoje delovanje ter s početkom prihodnjega leta upravitelji splošno ustajo. Ker so te izjave take, da zamorejo prestrničiti slabje informirane osroma malodušje ljudi, se opozarja prebivalstvo Petrograda, kamor utegnejo po porazu v Mostu pribrezati ustaške čete, naj se ne vznemirja, ako s učajno izbruhne ustaja.

Vsila boč namreč z vsami sredstvi, ki so jo na razpolago, zatreti vsak tak po skutu.

PETROGRAD 2. (Petr. brz. ag.) Poročilo, da je bil most preko Volge iz zlobnega namena razdejan, se uradno označuje, kakor nerensnično.

BEROLIN 2. Privata poročila iz Varšave javljajo, da je včeraj odkrila policija v ulici Kacza laboratorij bomb, v katerem so našli 19 izgovorjenih bomb in več možico dijamantov. Arctova h je bilo več anarhistov. Iz poljske province poročajo, da so v mnogih krejih oborožene osebe napadle občinske urade.

MOSKVA 2. (Petr. brz. ag.) Neki delavski odbor v Ivanovno-Vosnešensku je izdal na delavce vseh moskovskih železniških postaj proglaš, v katerem se izjavlja, da so kmetje pripravljeni, da se vzdignejo v varstvo svojih pravic, ki jih revolucio narci prez rajo; kmetje pričakujejo le na signal; zato ni treba čestam, da priznajo ustašem. Vsa Rusija obrača sedaj svojo pozornost na čete, in kmetje so pripravljeni proti četam na pomoč. Ravnatelji železnic, ki se stekajo v Moskvi, so naprošeni o odboru, naj svojim uslužbencem izjavijo, da je zarod sklenil, da se v novem letu dvigne, da uduši upor na železnišču in da diktira mir v moskovskem Kremlju, sko ne bo železniški promet do 6. januarja stopel vzpostavljen. Kmetje so dejali, da je bolje umrjeti na obrambi domovine, nego pa doma umrjeti od glasa, oziroma pogineti v ustaji.

PETROGRAD 2. (Petr. brz. ag.) Carski ukaz odrejuje v varstvo normalnega prometa železnic v vrto odreje. Tako bodo na pr. železnicu v izbrnih srednjih podrejene posebne odbore pod predsedstvom železniškega ravatelja, ki bo izdajal održbarske kaznovne prestopke. — Nada je bo mogel v železniškem okraju prepovedati shode, sklepati trgovinska in iadu trijalska pojeditev, pre povedati razprodajo časnikov, odpuščati uradnike, izganjati privatne osebe in uradnike.

BEROLIN 2. Wiff's biro poroča iz Petrograda od 1. t. m.: Ob prihodu generalnega guvernerja Szlohuba v Rgo je bilo mesto mirno in krajki končan. Pričakovati je, da pričeta dne 2. t. m. železnicia in brzjavaj zoper svoj obrat.

BAHMUT 2. (Petr. brz. ag.) Ob udušju ustanka v Gerlovki so čete ubile 300 ustnikov. Čete, 4000 na številu, ki so ustnikov oblegovale, so imelo tri mrtve in 12 ranjenih. Približno 500 ustašev se je udalo, bili so pa izpuščeni na svobodo, ko so preegli. Vojski so odvzeli ustašem 7000 patron, 300 sulic in veliko močino pušek, karabin in revolverjev, nadalje dinamit ter dve bombe. Boj je trajal 6 ur.

PILAVA 2. Od beguacev, ki so včeraj na pariku »Volga« dospeli in Rige, je bilo 100 ženskih, otrok in slabotnih oseb nast-

njenih v vojašnici stare trdnjave. Okoli 60 oseb je takoj odpotovalo dñe, dodim so drugi ostali na krovu »Volge«. OI begunec je bribližno 200 nemških podanikov, ostali pristopajo izozemskim narodom, ki jih je nemški konzul v Rigi dal odvesti na »Volgo«.

PILAVA 2. Parnik »Volga« je dobil ukaz, naj se danes po noči vrne v Rgo. — Begunci, ki so se tukaj izkrali, se danes po noči odpeljejo v Kraljevec (Königsberg).

RIGA 2. (Petr. brz. agent) Četa delavcev, sestjete iz 300 delavcev, je dan s popoldne nepridakovano z streli iz revolverja in golim orožjem napadla oddelek dragoncev, ko so ti ravno čistili konje. Ubitih je bilo 11 dragoncev, 14 jih je bio pa ranjenih, med temi 8 težko, nadalje sta bila ubita en policij in 1 uradnik. Dragoncei so hitro prijeli za orožje, odgovorili na streljanje ter prisili čete, ki je pustila na licu mesta 8 mrtvih, da se je umaknila. Prišle so na pomoč še druge čete, ki so ustaše obkolile ter zahtevali, da se jim izroča voditelji in orožje. V slučaju, aksa se branijo, so čete sklenile, da hočejo postopati z vso strогоščjo.

PILAVA 2. Okoli 60 beguacev, ki so včeraj na parniku »Volga« dospeli semkaj, niso Nemci. Med istimi se nahajajo Avstrije, Angliji, Francos, Romani, Švicari, Amerikani in Danci. Od 287 beguacev jih je približno 200 popolnoma brez sredstev. V Kraljevcu je preskrbljeno za stanovanja begunec. Ko je »Volga« dne 31. decembra 1905 zapustila Rigo, je bilo mesto mirno. Predjavnice so bile zaprte, železniški in brzjavni promet pretrgan.

PETROGRAD 2. Položaj v Rješici v Livoiji je kritičen. 4000 létov dobro obo reženih maršira proti mestu. Minister utravnih stvari je v nedeljo vprejel deputacijo iz Rješice, ki ga je prosil, naj čuva prebivalstvo. Durnovo je odgovoril: »Oborite se in branite se sami. Prebivalstvo v Rješici je bilo svoj čas razočareno ravno na uradnika ministra Darnova.«

Trgovina.

Borsa poročila dne 2. januarja

Tržaška borsa.

Napoleon K 19.15—19.16 anglo-ameriški K —, London kratki termin E 240.15—14.40 Francija K 95.70—95.85 talij. K 95.75—95.15 italijanski bankove K —, — austrijska edoc. ron. 99.85 100.15 ogre. kronika renta K 95.85 96.15 italijanski ron. — kreditne akcije K 680 — 682. državne železnice K 670 — 672. Lomb. K 122—124. Lloydove akcije K 768—772. Srečke: Tisa K 331.75—335.75, Kredit K 496—483. Bodenkredit 1889 K 302—310. Bodenkredit 1889 K 302—310. Turške K 146—148. Srbske — do —.

Dunajska borsa ob 2. pop.

	v soboto	danes
Državni doig v papirju	101—	100.85
" srebru	100.95	100.90
Avstrijska renta v zlatu	117.95	117.85
" v kronah	100.10	100.05
Austr. investicijska renta 3 ^{1/2} %	91.50	91.50
Ogrska renta v zlatu 4%	114.75	114.75
" kronah 4%	96.30	95.85
" 3 ^{1/2} %	87.20	87.20
Akcije nacionalne banke	1633—	1632—
Kreditne akcije	681.25	679—
London, 10 Lstr.	240.12 ^{1/2}	240.10
100 državnih mark	117.57 ^{1/2}	117.60
20 mark	23.54	23.53
20 frankov	19.18	19.16
100 ital. lir.	95.63	95.65
Cesarški cekini	11.34	11.32

Parizka in londonska borsa.

Pariz (Slep.) — Francozka renta 99.20, italijanska renta 1.645, španski extérieur 92.75, akcije otomanske banke 603. — Münzje na London 251.5.

Pariz (Slep.) — univerzalna tržnica met 91.50, a mala zlata renta 99.25, ogreks 4%, na rat 98. — London, 479 — urtečna red — portug. bank 14.55, italijanska red — jugoslovena občina — slovenske Rio Tinto — Trdnja.

London (Slep.) Konolidran do 9 89.5%, Lombardi 5.—, usiro 30.—, zlato 92.5%, italijanska renta 106.— urtečna 4.— moneta 2 Dunaju — Mirna.

Tržna poročila 2. januarja.

Budimpešta. Pien. — april K 17.16 d. K 17.18. r. za april K 14.14 do 14.16, oves za april ob 1.32 do 14.34; koruza za maj K 13.62 do K 13.64.

Hamburg (Slep.) Sladkor za januar 16.30, za februar 16.35, za marec 16.65, za april 16.85, za maj 16.95, za junij 17.05. — Mirna. Vreme: lepo.

Vienna (Slep.) Sladkor za januar 16.30, za februar 16.35, za marec 16.65, za april 16.85, za maj 16.95, za junij 17.05. — Mirna. Vreme: lepo.

Prag (Slep.) Praznik.

Karlsruhe (Slep.) Kava Rio za hodenje 10.50, Šokolada, za 5 stotin višje. Prodaja 4000 meter.

Hamburk (Slep.) Sladkor za januar 16.30, za februar 16.35, za marec 16.65, za april 16.85, za maj 16.95, za junij 17.05. — Mirna. Vreme: lepo.

London (Slep.) Kava Rio za hodenje 8^{1/2}, Šokolada, za 5 stotin višje. Prodaja 4000 meter.

Paris (Slep.) Kava Rio za hodenje 16.25, Šokolada, za januar 16.40, marec-junij 16.50 (irono). —

Hamburg (Slep.) Sladkor za januar 16.30, za februar 16.35, za marec 16.65, za april

